MALTA

QORTI TAL-MAGISTRATI (GHAWDEX) GURISDIZZJONI SUPERJURI

MAGISTRAT DR. PAUL COPPINI

Seduta tal-11 ta' Jannar, 2011

Citazzjoni Numru. 14/2005

Anthony Tabone
F’ismu u f’isem l-imsefrin
Victoria sive Vicky Debrincat, u
Mary Anne Vella, kif ukoll f’isem l-imsifrin
Giusepp, Carmelo, Pawlu, John Baptist,
Publius, Vittorja mart John Pace
Aħwa Tabone .

vs

Joseph Bianco

Il-Qorti,
Rat iċ-ċitazzjoni li permezz tagħha l-atturi, wara li ppremettew :

Illi l-atturi huma jippossjedu b’titolu ta’ enfitewsi perpetwi porzjon mill-art magħrufa bħala Iċ-Ċarrut bil-kejl ta’ circa mija u sittin punt deċimali tlieta tlieta metri kwadri (160.33 m.k.) konfinanti mill-punent ma’ Triq l-lGħar ta’ Karolina, tramuntana ma’ beni ta’ Anthony Portelli u nofsinhar ma’

beni ta’ l-eredi ta’ Pawlu Mercieca li tinsab fix-Xlendi, limiti ta’ Munxar Għawdex drabi oħra limiti ta’ Kercem, Għawdex.

Illi riċentement u ċioe’ f’xi żmien wara l-għaxra (10) ta’ Diċembru elfejn u erbgħa (2004) il-konvenut abbużivament, vjolentament u klandestinament daħal permezz ta’ gaffa f’din ‘ir-raba’, kisser is-siġar li kien hemm fosthom siġra taż-żebbuġ kif ukoll neħħa id-dwieli, neħħa l-weraq ta’ dindja li kien jiddelimita din l-art u waqqa’ ħajt tal-kantun li kien jifred din l-għalqa mit-triq.

Illi dan l-aġir jikkostitwixxi spoll vjolenti u klandestin fil-konfront tal-atturi.

Illi l-atturi jridu li l-konvenut jiġi kkundannat sabiex jispurga dan l-ispoll u minkejja diversi interpellazzjonijiet il-konvenut baqa’ inadempjenti.

Talbu lill-konvenut jgħid għaliex m’għandhiex din il-Qorti:

1. Tiddikjara illi l-konvenut ikkommetta spoll vjolenti u klandestin a dannu ta’ l-atturi meta daħal permezz ta’ gaffa fir-raba fuq deskritta u kisser is-siġar li kien hemm fosthom siġra taż-żebbuġ kif ukoll neħħa d-dwieli u waqqa’ ħajt tal-kantun li kien jifred din l-għalqa mit-triq.

2. Tikkundanna għalhekk lill-istess konvenut sabiex jispurga dan l-ispoll fi żmien qasir u perentorju li jiġi lilu ffissat minn din l-Onorabbli Qorti.

3. Tawtorizza lill-atturi sabiex fin-nuqqas da parti tal-konvenut jagħmlu l-istess xogħlijiet a spejjeż tal-konvenut.

Bl-ispejjeż inklużi dawk ta’ l-ittra uffiċjali spedita f’Jannar 2005.

Il-konvenut imħarrek għas-subizzjoni li għaliha minn issa qed jiġu nġunti.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta’ l-atturi debitament ikkonfermata bil-ġurament ta' Anthony Tabone.

Rat in-nota ta’ l-eċċezzjonijiet tal-konvenut li eċċepixxa illi:

1. Illi t-talbiet ta’ l-atturi huma infondati fid-dritt u fil-fatt stante għaliex fil-każ odjern jonqsu t-tlett elementi ta’ possedisse, spoliatum fuisse, u infrabimestre deduxisse rigward l-art in kwistjoni;
2. Salvi eċċezzjonijiet oħra fid-dritt u fil-fatt.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti tal-konvenut ikkonfermata bil-ġurament tiegħu.

Rat l-atti l-oħra kollha tal-kawża, inklużi l-verbali tax-xhieda prodotti u d-dokumenti esebiti.

Rat in-noti ta' l-Osservazzjonijiet rispettivi tal-kontendenti.

Ikkunsidrat:

Illi din hija kawża ta’ spoll. Dwar kawża ta’ dan it-tip ġie mfisser illi:

“In tema legali jingħad li l-‘actio spolii’ hija radikata pjuttost fuq l-eżiġenzi ta’ utilita’ soċjali milli fuq il-prinċipju assolut tal-ġustizzja, u hija eminentement intiża sabiex tkun estiża l-protezzjoni lil kwalunkwe pussess, u jiġi mpedut li ċittadin privat jieħu l-ġustizzja f’idejh; b’mod li l-fini tagħha huwa dak illi jiġi restawrat l-istat tal-pussess li jkun ġie skonvolt jew turbat;

L-art. 572 (illum 535) tal-Kodiċi Ċivili, li jikkontempla din l-azzjoni, huwa ndubbjament ta’ ordni pubbliku, u huwa inerenti għall-fatt ta’ min b’awtorita’ privata jagħmel għad-dannu ta’ terza persuna att li, għalkemm jista’ jkollu dritt għalieh, ma jkunx jista’ jeżerċitah mingħajr l-intervent tal-Qrati (ara Kassazzjoni Torin 1 ta’ Awissu 1879 in re Borboglio vs. Fischt, Volum XIII, P. 1, pag. 555 tal-Annali tal-Ġurisprudenza). Ma’ dan l-artikolu fuq imsemmi tal-liġi ċitata, ma għandux jiġi minsi l-art. 794 (illum 791) tal-Kodiċi tal-Organizazzjoni u Proċedura Ċivili, li jaħseb u

jgħid li kontra l-azzjoni ta' spoll ma humiex ammissibbli ħlief eċċezzjonijiet dilatorji – dak li huwa konfermat mill-ġurisprudenza lokali u estera (ara Vol. XXXI. I. 296 Appell 8 ta' Marzu 1943, in re "Francesco Mifsud vs Michele Cassar"; Vol. XXI. II. 83 P'Awla Civili, 20 ta' April 1916, in re 'Michelina Falzon vs Giuseppe Bonello et.' konfemata fl-Appell fis-26 ta' Marzu 1917; Kassazzjoni Palermo 27 ta' Ottubru 1899, in re Decarcano vs. Cafici, Foro Catanese Vol. 1889, pagna 124; u dan biex ingħataw xi sentenzi);…..".[1]

Illi, għalhekk, kif ġie ripetutament imfisser mill-qrati tagħna, jenħtieġu tliet elementi sabiex tirnexxi kawża bħal din:

(i) li l-attur kellu l-pussess ta' kwalunkwe xorta jew detenzjoni tal-ħaġa spoljata (*possedisse*);
(ii) li ġie disturbat f'dan il-pussess (*spoliatum fuisse*); u
(iii) li għamel il-kawża fi żmien xahrejn mill-allegat spoll *(infra bimestre deduxisse*).

"*Jekk imqar xi wieħed minn dawn ir-rekwiżiti essenzjali ma jiġix ppruvat, l-azzjoni taqa' mingħajr ma jkun hemm bżonn li jiġi ndagat jekk jirrikorrux anki r-rekwiżiti l-oħra*."[2]

Dwar din l-azzjoni l-**Mattirolo** jispjega illi:

"*La reintegrazione del possesso a favore di chi ne fu spogliato e' una misura di ordine pubblico, e' un provvedimento diretto a conservare la pace pubblica. L'articolo 695 del Cocice Civile applica, in tutto il suo rigore, la regola* ***"spoliatus ante omnia restituendus"****. Il perche' l'azione di reintegrazione, compiuto lo spoglio, compete a qualunque possessore, astrazione fatta dal carattere del suo possesso, sia pur questo anche solo*

---

[1] Margherita Fenech v. Pawla Zammit : Prim'Awla : 12.4.1958 vol. XLII. II. 975 .
[2] Joseph Tabone v. Joseph Flavia sive de Flavia ; Appell Civ. 7.3.1958 – vol. XLII. I. 86 .

precario, o di origine illegittima, purche' pero' abbia il carattere esteriore dell'esercizio di un preteso diritto."[3]

Għalhekk sabiex il-Qorti tkun tista' tilqa' t-talbiet attriċi, jrid jiġi stabilit jekk jeżistux dawn it-tliet elementi fil-każ in eżami. Mill-provi mressqa rriżulta illi l-atturi qed jilmentaw għax il-konvenut, permezz ta' terzi nkarigati minnu, żabar xi siġra taż-żebbuġ f'biċċa art fix-Xlendi, li tiġi wara d-dar ta' villeġġjatura ta' omm il-konvenut[4] u li l-atturi jikkontendu li hija fil-pussess u proprjeta' tagħhom, u aktar minn hekk daħal b'gaffa ġewwa din l-art billi kisser ħajt li kien jifridha mit-triq, u qaċċat ukoll xi dwieli u siġar tal-bajtar tax-xewk li kien hemm fl-istess biċċa art.

L-iSpoll

Dan l-aġir ma ġiex kontestat bħala fatt mill-konvenut, anzi Joseph Bianco stess ammettieh sew fl-affidavit tiegħu u anke in kontro-eżami. Isostni pero' li dak li għamel sar fil-propjeta' ta' omm il-mara tiegħu u bil-kunsens tagħha, bl-intenzjoni li jiġi kkrejat spazju għall-parkeġġ tal-vetturi tagħhom, f'post fejn huwa ferm diffiċli li ssib dan l-ispazju speċjalment fis-sajf. Għalhekk m'hemm l-ebda ħtieġa li ssir xi indaġini ulterjuri dwar it-tieni element meħtieġ f'kawża bħal din, u dan qed jiġi dikjarat minnufih bħala ppruvat.

Il-Pussess

Il-konvenut pero' jikkontesta l-pretensjoni ta' l-atturi illi huma kellhom il-pussess jew detenzjoni kif trid il-liġi fi ħwejjeġ simili sabiex ikun jista' jingħad illi huma ġew disturbati f'dan il-pussess u għalhekk intitolati għar-reintegrazzjoni.

Dwar dan l-ewwel element indikat hawn fuq, li huwa meħtieġ sabiex tirnexxi kawża ta' spoll ingħad:

[3] Trattato di Dirito Giudiziario Civile Italiano Vol. I. 5ta. ed. 1902 Torino, para. 271 .

[4] ara pjanta a fol. 166 tal-process, u kopja ta' parti mis-survey sheet tal-lokal a fol. 67; l-art in kontestazzjoni hija dik delinejata bl-ahdar .

"*Illi l-ewwel rekwiżit, kwindi, sabiex l-azzjoni tar-rintegrazzjoni tista' tiġi milqugħa bil-favur, huwa li l-instanti jkollu l-pussess ta' kwalunkwe xorta jew detenzjoni tal-ħaġa li fuqha jkun pretiż li sar l-ispoll. L-espressjoni wżata mill-liġi –"***possession of whatever kind***" – dak li jinteressana f'dal-każ – tikkomprendi tant il-pussess ċivili kemm dak sempliċement naturali, u anki dak vizzjuż; imma pero' teżiġi dejjem f'dak li jippromwovi din l-azzjoni xi pussess; l-għaliex, jekk l-attur f'kawża bħal din li fuqha qegħdin nitkellmu ma jkunx ippossjeda l-ħaġa, l-azzjoni hija destinata li ma tirnexxix*."[5]

Huwa ferm pertinenti x'jgħid l-awtur taljan ġia ċitat f'dan ir-rigward:
"*Giusta la definizione, che l'articolo 685 ne da' del possesso, questo puo' cadere tanto sulle cose corporali, quanto sulle incorporali…; nel primo caso, esso si presenta sotto la forma della detenzione di una cosa; nel secondo, sotto l'aspetto del godimento di un diritto che si esercita. Ma in entrambi i casi, a costituire il possesso sono necessari due elementi: il corpo e l'animo; cioe' il fatto esteriore della detenzione della cosa o dell'esercizio del diritto; l'animo, ossia la volonta' del possessore di possedere per se'.*

Questa volonta', quest'animo, secondo la nozione odierna del possesso, occorre in diversi modi, secondo che si tratti – del possesso legittimo, tutelato dall'azione di manutenzione – o del possesso semplice, garantito soltanto con l'azione di reintegrazione - : pel primo e' necessario l'animus domini, val quanto dire la volonta' di ritenere la cosa come propria, di esercitare il diritto come proprio: pel secondo, basta l'animo nel possessore di tenere la cosa o l'esercizio del diritto per se', independentemente da ogni pretesa sulla proprieta' della cosa, sulla spettanza del diritto che di fatto si esercita."[6]

Fil-każ in eżami l-atturi qed jallegaw illi huma kellhom il-pussess ta l-art *de quo agitur* sa minn meta missierhom

[5] Fenech vs Zammit gia citata .
[6] op. cit. Footnote pag. 255 – 256 .

Salvatore Tabone akkwista l-art magħrufa bħala "ċ-Carrut" fl-1948 [7] u jikkontendu illi din l-art tifforma parti ntegrali minn biċċa art akbar konċessa lilu bl-att relattiv. Infatti l-attur Ganni Tabone jsostni li s-siġar li hemm fl-art in kontestazzjoni kienu tħawwlu minnu u minn missieru ftit wara dan l-akkwist. L-istess attur jgħid li l-aċċess għal din il-biċċa art kien isir billi jaqbżu minn fuq blata li kien hemm fil-ġemb fi Triq l-Għar ta' Karolina. Irriżulta pero' illi wara xi żmien dan l-aċċess ma setgħax jibqa' iżjed jintuża billi s-sidien ta' l-art aktar 'l ġewwa min dik ta' l-atturi, kienu waħħlu rixtellu fil-bidu ta' din it-triq, proprju mal-kantuniera tal-bini ta' Maria Mercieca, omm il-mara tal-konvenut.[8] Sussegwentement għalkemm ressqu l-istess rixtellu iżjed ‘il ġewwa mill-għalqa *de quo*, u dan wara li t-triq ġiet skavata sabiex ikun jista' jsir xi bini ġdid fuq in-naħa l-oħra, l-atturi xorta ma tħallielhomx aċċess għal din l-għalqa minn din it-triq. Dan għaliex imbena ħajt (dak li imbagħad partijiet minnu twaqqgħu mill-konvenut)[9] mingħajr ma tħalliet ebda fetħa minn fejn setgħu jidħlu l-atturi għal din l-għalqa. L-istess Ganni Tabone jgħid li wara li nbena dan il-ħajt, huwa kien jidħol minn hemm permezz ta' sellun, inkella minn ġewwa l-parti l-oħra ta' l-art tagħhom. Imma filwaqt illi minn banda waħda huwa ferm inverosimili li l-attur imsemmi kien juża s-sellun biex jaċċedi għal din l-għalqa minn fuq il-ħajt, mill-banda l-oħra rriżulta mix-xhieda tal-perit Joseph Dimech, li kien ġie nominat bħala espert tekniku fil-kawża ta' diviżjoni pendenti bejn l-atturi, li l-art tan-naħa ta' wara ta' l-atturi li hija f'livell iżjed baxx, kienet għal kollox interkjuża u ma kien hemm l-ebda aċċess minnha għal ġewwa dik in kontestazzjoni. Dan jirriżulta anke mill-pjanta redatta mill-istess perit li ġiet esebita wkoll f'din il-kawża.[10]

L-atturi jallegaw illi Ganni Tabone kien u baqa' jmur f'din l-għalqa biex jaqta' l-frott mis-siġar li kien hemm fiha. Ix-xhud Anthony Vella, prodott mill-atturi kkorrobora dan, imma dan ix-xhud ma tantx jista' jitqies wisq kredibbli f'kull

---

[7] ara kopja tal-kuntratt esebit a a fol. 57 - 58 tal-process .
[8] ara pjanta Dok. CS 1 esebita a fol. 260, ritratt esebit a fol. 391u deposizzjoni ta' Anthony Vella a fol. 261 et. seq. .
[9] ara ritratt a fol. 69 .
[10] ara deposizzjoni tieghu a fol. 76 - 77 u Dok. JT 3 a fol. 60 .

ma qal. Dan għaliex filwaqt li l-kontendenti jaqblu li l-ħajt li kien jifred din l-għalqa mit-triq twaqqa' fix-xahar tal-Milied, huwa sostna għall-kuntrarju li dan seħħ "*fil-bidu tas-sajf*".[11]

Il-konvenut, da parti tiegħu, jikkontendi li din l-għalqa kienet ilha żmien mitluqa, abbandunata u mimlija imbarazz, u qatt ma deher ħadd fiha. Dwar dan ġie kkorroborat minn Maria Mercieca, omm il-mara tiegħu, u miż-żewġ persuni li huwa kien inkariga sabiex jiżbru s-siġar taż-żebbuġ li kien hemm fiha.[12] Terġa' l-fatt li l-atturi damu sa nofs ix-xahar ta' Jannar tas-sena 2005 biex jilmentaw mal-konvenut dwar dawn ix-xogħlijiet, meta rriżulta li s-siġar taż-żebbuġ inżabbru fl-aħħar tas-sajf tas-sena 2004 u x-xogħol l-ieħor sar fix-xahar ta' Diċembru ta' l-istess sena, jkompli jsaħħaħ din it-teżi tal-konvenut li ħadd mill-atturi ma kien baqa' jiffrekwenta din l-għalqa fl-epoka li seħħew dawn ix-xogħlijiet. F'tali ċirkostanzi huwa ferm diffiċli li jitwemmnu l-atturi meta jissottomettu li huma qatt ma rħew minn idejhom il-pussess ta' din l-għalqa sa minn meta sar l-akkwist minn missierhom fis-sena 1948. Konsegwentement ma jistax jingħad illi l-atturi kellhom il-pussess li trid il-liġi f'każijiet simili.

Iż-żmien

Għalkemm l-atturi jsostnu li x-xogħlijiet lamentati saru kollha fix-xahar tal-Milied tas-sena 2004, u ma kienux f'pożizzjoni jkunu iżjed speċifiċi dwar meta saru, irriżulta sodisfaċentement illi ż-żabra tas-siġar saret fl-aħħar tas-sajf 2004. Dwar dan kienu konsistenti sew il-konvenut u l-persuni li attwalment wettqu dan ix-xogħol fuq inkarigu tiegħu, u ċioe' Salvu Sciberras u Salvu Buttigieg. Fir-rigward ta' dan ix-xogħol, l-azzjoni preżenti hija għalhekk ampjament perenta, għaliex ġiet intavolata iżjed minn erba' xhur minn meta twettaq. Fir-rigward imbagħad tax-xogħlijiet l-oħra, il-konvenut reġa' kien preċiż għall-aħħar meta sostna li dawn saru fit-8 ta' Settembru 2004, festa pubblika, meta huwa allura seta' jkun preżenti Għawdex

[11] ara xhieda tieghu a fol. 96 .
[12] ara affidavit tal-konvenut a fol. 135 et seq ; xhieda ta' Maria Mercieca a fol. 119 - 122; affidavit , ta' Salvu Sciberras a fol. 127 u dak ta' Salvu Buttigieg a fol. 183 - 186 .

biex jagħti d-direzzjonijiet meħtieġa lill-ħaddiema inkarigati minnu. Billi din il-kawża saret fid-9 ta' Frar 2005, kienu għalhekk laħqu skadew ix-xahrejn permessi mil-liġi għal kawża bħal din. Għaldaqstant dan l-element lanqas ma rriżulta sodisfatt.

Għal dawn il-motivi, peress illi jonqsu żewġ elementi meħtieġa mill-liġi sabiex tirnexxi kawża bħal din, tiddeċidi l-kawża billi tilqa' l-eċċezzjoni tal-konvenut u tiċħad it-talbiet attriċi, bl-ispejjeż kontra l-atturi.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------